

Vergaderjaar 2021–2022

31 839

Jeugdzorg

31 066

Belastingdienst

Nr. 817

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR RECHTSBESCHERMING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 31 maart 2022

Bij brief van 17 maart 2022 heeft de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid mij gevraagd om meer informatie over het onderzoek van de Inspectie Justitie en Veiligheid naar hoe de jeugdbescherming is omgegaan met gezinnen die gedupeerd zijn door de toeslagenaffaire (Kamerstuk 35 927, nr. 79).

Naar aanleiding van de technische briefing op 15 maart door de Inspectie Justitie en Veiligheid vraagt u om de onderzoeksopzet, de onderzoeksvraag, de achtergrond van de leden van de begeleidingsgroep en de onderliggende beschikbare data. In de bijlage vindt u de beantwoording van de vragen die ik van de Inspectie Justitie en Veiligheid heb ontvangen.

De Minister voor Rechtsbescherming,
F.M. Weerwind

Mijn ambtsvoorganger heeft in de brief over de aanpak uithuisplaatsingen kinderen van gedupeerde ouders kinderopvangtoeslag twee lijnen aangegeven.¹ De eerste lijn richt zich op de passende hulp en ondersteuning voor gedupeerde gezinnen. Daarbij gaat het om het erkennen van het leed van de gedupeerde ouders en kinderen, en te bezien of herstel van de gezinssituatie wenselijk en mogelijk is. De tweede lijn is het onderzoek van de Inspectie Justitie en Veiligheid (hierna: Inspectie JenV) naar de werking van het systeem van de jeugdbeschermingsketen en hoe dat heeft gefunctioneerd ten aanzien van deze ouders en kinderen. Deze bijlage richt zich alleen op dit onderzoek en gaat in op de vragen die daarover door leden van de Tweede Kamer zijn gesteld aan de Inspectie JenV tijdens de technische briefing op 15 maart jl.

De Inspectie JenV gaat met haar onderzoek na hoe er door het systeem van jeugdbescherming is omgegaan met gezinnen die zijn gedupeerd door de kinderopvangtoeslagaffaire, en of dit anders was dan met niet gedupeerde gezinnen. Zij onderzoekt daarmee of het falen van de overheid in de kinderopvangtoeslagaffaire ook doorwerkte in het systeem van de jeugdbescherming. De Inspectie JenV richt zich met haar onderzoek op het functioneren van het systeem van de jeugdbescherming en op verklaringen waarom gedupeerde gezinnen (bijzonder) te maken kregen met jeugdbeschermingsmaatregelen, en of dit wel of niet voorkomen had kunnen worden. Het onderzoek bestaat uit een kwantitatief (cijfermatig) deel, gevolgd door een kwalitatieve verdieping.

Kwantitatief deelonderzoek van de Inspectie JenV

In het kwantitatieve deelonderzoek wordt onderzocht of gezinnen die slachtoffer waren van de kinderopvangtoeslagenaffaire *hierna* vaker te maken kregen met een jeugdbeschermingsmaatregel dan andere vergelijkbare maar niet gedupeerde gezinnen. Meer informatie over de opzet en onderzoeksvraag van deelonderzoek 1 is te vinden in het plan van aanpak².

Het Centraal Bureau voor de Statistiek (hierna: CBS) is betrokken bij de opzet en uitvoering van het kwantitatieve deelonderzoek en voert het onderzoek, in het kader van aanvullende statistische dienstverlening, in stappen uit. Als eerste stap verricht het CBS op dit moment een vooronderzoek. In week vijf is het CBS hiermee gestart. Hierin gaat het CBS na of het mogelijk is om op basis van de beschikbare databestanden objectief en transparant vast te stellen of de door de kinderopvangtoeslagenaffaire gedupeerde gezinnen als groep vaker of minder vaak dan andere vergelijkbare maar niet gedupeerde gezinnen te maken kregen met een jeugdbeschermingsmaatregel nadat zij gedupeerd werden. En zo ja, in welke mate dit voor kwam.

Met behulp van de gegevens van de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (hierna: UHT) van de Belastingdienst kan het CBS de gedupeerde ouders en hun kinderen in beeld brengen. De concretisering van de onderzoeksvraag in deelvragen, de keuze van vergelijkingsgroepen en de kenmerken waarop vergeleken wordt, vindt vanuit IJenV in samenspraak met het CBS en externe deskundigen plaats. Dit proces loopt, waarbij in week 11 twee expertbijeenkomsten hebben plaatsgevonden. In deze expertbijeenkomsten zijn keuzes ten aanzien van de inhoudelijke afbakening van het onderzoek en op het gebied van methodologische en statistische technieken besproken.

¹ Kamerstuk 31 066, nr. 921

² Plan van Aanpak deelonderzoek 1. Hoe ging de Jeugdbescherming om met gezinnen gedupeerd door de Toeslagenaffaire? 10 februari 2022.

Het vooronderzoek van het CBS is momenteel in afronding. Op grond van dit vooronderzoek zal het CBS tot een oordeel komen of het mogelijk is om op basis van beschikbare databestanden een objectieve en transparante uitspraak te doen over de eventuele disproportionaliteit. Na een positief oordeel van het CBS zal het definitieve kwantitatieve (cijfermatige) onderzoek volgen.

Omdat het vooronderzoek van het CBS nog niet is afgerond, is de gedetailleerde onderzoeksopzet, met informatie zoals over de analysetechnieken en variabelen van het kwantitatieve onderzoek nog niet beschikbaar. Deze informatie zal de Tweede Kamer zo spoedig als mogelijk, nadat definitief besloten is hoe het kwantitatieve onderzoek uitgevoerd gaat worden, worden toegezonden. De Inspectie JenV verwacht dit in mei te kunnen doen. De Inspectie JenV heeft in verband met de bescherming van de privacy van de betrokken gedupeerden geen toegang tot de door het CBS samengestelde of verrijkte microdata. De uitkomsten van het definitieve kwantitatieve onderzoek worden aan iedereen beschikbaar gesteld via de website van het CBS en Inspectie JenV.

Kwalitatief deelonderzoek van de Inspectie JenV

In het kwalitatieve deelonderzoek stelt de Inspectie JenV verklarende vragen. De Inspectie JenV gaat onderzoeken hoe het komt dat gedupeerde gezinnen te maken kregen met jeugdbeschermingsmaatregelen. Zo wil zij zicht krijgen op de factoren die een rol speelden in het proces dat leidde tot een jeugdbeschermingsmaatregel voor deze gezinnen. De informatie wordt opgehaald uit, onder meer, dossieronderzoek en interviews met gedupeerden en professionals. Daarnaast zullen externe experts tegenspraak en advies geven. Op dit moment ontwikkelt de Inspectie JenV een plan van aanpak voor het kwalitatieve deelonderzoek. De bevindingen van het kwantitatieve deelonderzoek vormen hier mede input voor. Dit plan van aanpak wordt zoals gebruikelijk na vaststelling gepubliceerd op de website van de Inspectie JenV.

Na afronding van het kwalitatieve deelonderzoek zullen de totale resultaten van het gehele onderzoek gepubliceerd worden.

Betrokkenheid gezinnen, advies en tegenspraak externe deskundigen

Dit onderzoek gaat over mensen die slachtoffer zijn geworden van de kinderopvangtoeslagenaffaire. De Inspectie JenV gaat daarom ook met gedupeerde gezinnen in gesprek. Zij wil hun perspectief bij het onderzoek betrekken en hun eigen ervaringen over het handelen van de jeugdbescherming mee nemen. De Inspectie JenV kan er niet voor zorgen dat uithuisgeplaatste kinderen terugkeren naar huis. Dat is het werk van onder meer het ondersteuningsteam, de gemeenten en moet onderworpen worden aan een rechtelijke toets.

Externe deskundigen zorgen gedurende het gehele onderzoeksproces voor tegenspraak en advies aan de Inspectie JenV. Deze deskundigen worden, zoals ook gemeld door de Inspectie JenV tijdens de technische briefing, alleen aan de hand van hun expertise aangeduid en zullen gedurende het onderzoek anoniem blijven. Het gaat om deskundigen vanuit de wetenschap, kenniscentra en de rechtspraak met de volgende aandachtsgebieden: statistiek en econometrie, (internationale) kinderrechten, jeugd- en familierecht, jeugdbescherming en -jeugdreclassering, non-discriminatie en mensenrechten, en toezicht. Deze groep deskundigen wordt uitgebreid met personen die over andere of aanvullende

deskundigheid beschikken als gedurende het onderzoekstraject blijkt dat daar aanleiding voor is.